

Nr 80.

Av herr Olsson, Oscar, m. fl., om anslag till rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen.

I skrivelse av den 2 maj 1932 har rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen hemställa om ett anslag av 28,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för understödande av den av kommittén bedrivna verksamheten.

Granskningsnämnden har, under förmenande, att det anslag, som beviljats rikskommittén för innevarande budgetår, måste betraktas såsom ett engångsanslag för att giva kommittén ett stöd vid igångsättande av dess verksamhet, föreslagit att anslag för detta ändamål icke måtte beräknas för budgetåret 1933—1934.

Skolöverstyrelsen har i likhet med granskningsnämnden förordat att för budgetåret 1933—1934 medel icke måtte anvisas för ändamålet, och har överstyrelsen därvid förutsatt att rikskommittén enligt en antydning i kommitténs skrivelse till Konungen av november 1931 skulle med innevarande budgetår slutföra sin verksamhet.

I likhet med granskningsnämnden och skolöverstyrelsen har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ansett, att anslag ej borde anvisas för budgetåret 1933—1934 till främjande av rikskommitténs verksamhet.

Vad först beträffar frågan om det för innevarande budgetår beviljade anslaget karaktär av engångsanslag för att bereda ett stöd vid igångsättande av verksamheten, vilja vi framhålla, att redan i sin skrivelse av november 1931 kommittén framhöll att då det väsentligaste av det arbete, som kommittén ville organisera, måste komma att utföras av de lokala organisationerna, främst nykterhetsföreningarna, rikskommittén icke kunde begära att dessa organisationer jämväl skulle bestrida med rikskommitténs centrala arbete förenade kostnader. Visserligen hade de till rikskommittén anslutna nykterhetssällskapen givit ett anslag vid kommitténs start, men det sades då ifrån att detta måste betraktas som ett engångsanslag och att vidare anslag från detta håll icke av rikskommittén kunde påräknas. Med de minskade inkomster dessa sällskap under den senaste tiden fått vidkännas torde ej heller vara möjligt för dem att i fortsättningen giva kommittén något sådant ekonomiskt understöd, så att kommittén kan fortsätta med sin verksamhet.

Det torde även få anses fullt riktigt att det arbete, som av rikskommittén utföres och som syftar till att vara ett stöd åt rent statliga organ, nämligen tull och polis, i deras arbete för upprätthållandet av en lagstiftning, som samhället av sociala hänsyn ansett sig nödsakat genomföra, i sin helhet eller åtminstone till väsentliga delar bestrides av statsmedel.

Beträffande de synpunkter, som av skolöverstyrelsen framförts, nämligen att kommittén i och med innevarande budgetår borde kunna slutföra sin verksamhet, har denna ståndpunkt visserligen stöd i kommitténs egen framställning av november 1931, där kommittén bl. a. skriver »kommittén har räknat med att dess arbete skall behöva fortgå till och med utgången av nästa budgetår, alltså något över ett och ett halvt år». Det är emellertid att märka att detta skrevs på en tidpunkt, då kommitténs arbete ännu ej kommit igång, och mycket mindre något resultat av kommitténs verksamhet kunde föreligga. När nu något mer än ett år förflutit sedan kommitténs verksamhet påbörjades, torde det vara lättare att bedöma, huruvida en fortsatt verksamhet från kommitténs sida ur samhällelig synpunkt kan vara motiverad och därför värd att i fortsättningen understödjas.

Att olaglig rusdryckshantering alltjämt fortgår och att därför åtgärder för bekämpandet av denna olagliga hantering äro av behovet påkallade torde icke här behöva framhållas. Kungl. Maj:t har också under femte och sjunde huvudtitlarna för uppdagande av olaglig införsel av spritdrycker och vin samt hembränning äskat anslag på inemot en miljon kronor.

Huruvida och i vad mån rikskommitténs verksamhet är av beskaffenhet att medverka till förhindrandet av olaglig rusdryckshantering är givetvis svårt att bedöma. Från skilda håll har dock vitsordats, att rikskommitténs propaganda haft en mycket stor betydelse för att få allmänheten intresserad av att biträda tull- och polismännen i deras spaningsarbete. Vad som emellertid är det betydelsefullaste i rikskommitténs arbete är att dess propaganda, särskilt bland arbetareklassen, väckt till liv en opinion mot smugglare och langare, så att dessa bli betraktade som de samhällets fiender de i verkligheten äro och behandlade därefter. Det har från flera håll berättats att, under det att langarna endast för något år sedan kunde tämligen fritt och utan att antastas uppträda och bjuda ut sina varor på arbetsplatserna, de numera icke öppet våga visa sig där utan äro hänvisade att å mera ensliga ställen söka sina offer. Att detta torde ha stor betydelse för nedbringande av konsumtionen av olagligt åtkommen sprit torde vara uppenbart.

Att emellertid ännu mycken propaganda erfordras, innan den allmänna opinionen på ett tillfredsställande sätt reagerar mot denna form av olagligheter, är dock uppenbart, och utan denna reagens från allmänhetens sida torde myndigheternas kamp mot smugglare, hembrännare och langare i längden bli fruktlös.

För att i någon mån belysa vilka arbetsmetoder rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen hittills tillämpat vilja vi återgiva några brottstycken ur kommitténs berättelse för tiden 15 oktober 1931—30 juni 1932:

»Kommitténs huvudsakliga verksamhet har hitintills varit propaganda. Sålunda utsändes redan under hösten 1931 ett upprop i cirka 20,000 exemplar till olika organisationer såsom nykterhetsföreningar, religiösa samfund, fackföreningar, arbetarekommuner, ungdomsorganisationer m. fl. samt till tidnings-

pressen, vari vädjades om hjälp i arbetet mot den olagliga rusdryckshanteringen från alla ansvarskännande medborgare i landet. I uppropet angav kommittén sin uppgift vara att bedriva eller rättare söka få till stånd en omfattande kamp mot den olagliga rusdryckshanteringen. Kommittén skulle därvid söka samarbeta med yrkesgrupper, som ägde särskilda förutsättningar att motarbeta smuglingen, samt organisera lokalkommittéer, vilka borde representera nykterhetsföreningar, fackföreningar, religiösa sammanslutningar, nykterhetsnämnder, ungdomsorganisationer av skilda slag o. s. v. Representanter för kommunalnämnder eller kommunalfullmäktige skulle även anmodas deltaga i arbetet. Kommittén gav i uppropet även vissa råd rörande den lokala verksamheten.

Nämnda upprop mottogs synnerligen välvilligt av de tillskrivna organisationerna liksom även av tidningspressen. Ett flertal lokalkommittéer har bildats runt om i landet — antalet anmälda kommittéer uppgår den 30 juni 1932 till 103 — varjämte å åtskilliga platser, där särskilda lokalkommittéer ej bildats, propagandaverksamheten mot den olagliga rusdryckshanteringen upptagits av samarbetskommittéer eller andra organisationer.

En yrkesgrupp, som torde kunna anses ha särskilda förutsättningar att motarbeta smuglingen, är sjöfarande. Kommittén vände sig därför till denna yrkesgrupps fackliga sammanslutningar och begärde deras stöd i kampen mot smuglingen. I samråd med dessa och med underskrift av organisationernas förtroendemän utsändes ett upprop till sjömännen, vilket upprop genom sjömännens egna organisationer samt genom svenska sjömansvärden spreds i en upplaga av 17,000 exemplar.

En av kommitténs ordförande författad skrift — »Brevet från hemmet» — riktad till svenska sjömän i främmande hamnar, har genom samma organ spritts i en upplaga av 15,000 exemplar.

Då i Stockholms skärgård förekommit en hel del smuggling, ordnade kommittén, för att intressera skärgårdsbefolkningen till medverkan i kampen mot smuglingen, den 22 och 29 maj en serie opinionsmöten i nämnda skärgård. Sammanlagt höllos 25 möten. Dessutom har kommittén per post tillställt alla i skärgården bofasta personer ett upprop, vari de anmodades att själva avstå från smuggling och medverka i kampen mot densamma.

I Värmland, intill norska gränsen, där jämväl enligt uppgift smuggling förekommit i rätt stor utsträckning, har kommittén anordnat en serie opinionsmöten. I övrigt hava opinionsmöten anordnats av de lokala kommittéerna eller andra organisationer. Huru många sådana möten som hållits kan kommittén ej uppgiva, då rapporter därom saknas, men enligt vad som framgått av tidningsreferat och vad kommittén i övrigt har sig bekant ha möten hållits på de flesta större platser och även på en hel del mindre orter. Genom kommitténs förmedling ha talare utsänts till 60 opinionsmöten.

Rikskommittén har för att få stöd för sin verksamhet vänt sig till den fackligt organiserade arbetarörelsen. Sålunda har, förutom ovannämnda upprop till sjöfarande, i samråd med arbetsutskottet för Sveriges arbetares centralorganisation utsänts ett upprop till denna organisations medlemmar. Samtliga fackföreningar samt avdelningar av ovannämnda centralorganisation jämte de socialdemokratiska ungdomsklubbarna ha tillskrivits med uppmaning att upptaga frågan om den olagliga rusdryckshanteringen till behandling och göra uttalande i densamma. Till och med den 30 juni 1932 har 1472 svar ingått, i vilka anslutning gives till rikskommitténs program och krav ställes på organisationernas medlemmar, ej blott att de själva skola avhålla sig från befattning med illegal sprit, utan även, att de skola medverka i kampen mot spritmarodörerna.

Kommittén har utgivit tre olika propagandaaffischer, varav en i två olika format. Därjämte har genom kommittén försålts en del propagandaaffischer utgivna från Oskar Eklunds förlag. Sammanlagt ha utlämnats 15,995 propagandaaffischer. Under veckan 13—19 februari hade kommittén anordnat en särskild propagandavecka i Stockholm, och voro under denna vecka kommitténs propagandaaffischer uppsatta i Stockholms spårvägars samtliga släpvagnar.

Kommittén har utgivit två flygblad, varjämte en broschyr och några flygblad utgivna från Eklunds förlag genom kommittén vunnit spridning. Antalet utlämnade skrifter uppgå till cirka 29,000.

Vad slutligen beträffar resultatet av kommitténs verksamhet, är det mycket svårt för att icke säga omöjligt att bedöma detta. Vad som tydligen kan konstateras är dock, att bland allmänheten och särskilt bland arbetareklassen den propagandaverksamhet som bedrivits väckt uppmärksamheten på den fara, som den olagliga rusdryckshanteringen utgör, och gjort att man numera, särskilt på arbetsplatserna, reagerar på ett helt annat sätt än tidigare, då spritlangare uppträda och utbjuda sin vara. Det har även från skilda håll i landet, av tull- och polismyndigheter samt nykterhetsnämnder, rapporterats en avmattning i spritsmuggling och langning. De rapporter, som hitintills inkommit från lokalkommittéerna, tala i samma riktning. Sålunda ha endast två kommittéer uttalat den meningen, att den olagliga rusdryckshanteringen under det senaste året ökat, några kommittéer ha ansett att förhållandet är oförändrat, under det att det ojämförligt största antalet förklarar, att en avmattning på såväl smuggling och hembränning som langning har kunnat konstateras. I vad mån den propagandaverksamhet, som rikskommittén organiserat, kunnat medverka till detta glädjande resultat är svårt att bedöma. Att kommitténs arbete icke varit utan betydelse torde dock vara uppenbart. Sålunda har det från flera håll sagts, att avsättningsmöjligheterna för smuggelsprit starkt minskats, vilket ju kan till huvudsaklig del vara beroende på den ekonomiska de-

pressionen och arbetslösheten, men även i någon mån kan tillskrivas en ny inställning till den illegala spriten från allmänhetens sida. Malmöhus läns nykterhetsnämnders sammanslutning skriver sålunda i sin rapport för föregående år: »Smuggeltrafiken synes, glädjande att konstatera, vara stadd i avtagande, och orsakerna härtill torde främst tillskrivas den omfattande propagandaverksamheten, som från nykterhets- och andra sammanslutningar, fackliga organisationer och pressen bedrivits icke minst efter de beklagliga händelser med ett flertal dödsoffer — förorsakade av insmugglad spirituosa —, som under året inträffat i huvudstaden.» Även från andra håll har uppgift om goda resultat av propagandaverksamheten meddelats.

Det må till detta endast tilläggas, att kommittén från skilda håll fått röna förståelse och understöd i sitt arbete. Att kommittén ännu ej vunnit så stora synliga resultat är väl sant och att smuggling ännu i rätt stor utsträckning förekommer. Men vid bedömande av smugglingens omfattning får man akta sig för att mäta denna i förhållande till de rätt talrika beslag, som under den senaste tiden gjorts. Att dessa beslag kunnat göras, kan möjligen ha sin förklaring i en ny inställning från allmänhetens sida, så att den nu är mer villig än tidigare att biträda tull och polis vid sökandet efter smugglarnas vägar och langarnas gömställen.

Beträffande kommitténs medelsbehov för dess fortsatta verksamhet under budgetåret 1933—1934 vilja vi hänvisa till det av kommittén uppgjorda statförslaget i dess skrivelse till Konungen av den 2 maj 1932. Nämda statförslag är av följande lydelse:

Inkomster:

Beräknade anslag från anslutna organisationer	2,000: —
Beräknat anslag från staten	28,000: —
	Kronor 30,000: —

Utgifter:

Lön till ombudsman	6,000: —
Kontorsbiträde	2,400: —
Lokalhyra	1,800: —
Resekostnader för organisationsarbete m. m.	2,000: —
Konferenser med myndigheter, nykterhetsnämnder och andra kommunala organ samt lokala organisationer	4,000: —
Pressmeddelanden	3,000: —
Affisch- och litteraturpropaganda	6,000: —
Kostnader för opinionsmöten å platser där lokala organisationer ej finnas, lokalhyra, annonser m. m.	3,000: —
Skrivmaterialier, porton och diverse omkostnader	1,800: —
	Kronor 30,000: —

Emellertid beräknar kommittén, enligt vad vi inhämtat, att därest samma sparsamhet, som hittills tillämpats, även i fortsättningen kommer att iakttagas, något av de medel, som beviljats kommittén för innevarande budgetår, skall finnas kvar vid detta års utgång. Det synes lämpligt, att kommittén får disponera dessa besparingar även under nästa budgetår. Även på den för nästa budgetår uppgjorda statens utgiftsposter torde vissa besparingar kunna göras. Sålunda utgår lönen till ombudsmannen med endast 3,000 kronor i stället för i staten beräknade 6,000 kronor. Även på posten pressmeddelanden (3,000 kronor) torde någon besparing kunna ske, då enligt vad vi inhämtat något honorar för författandet av sådana pressmeddelanden i regel ej utgår, liksom ej heller honorar beräknas för författandet av de skrifter som kommittén utger. Om kommittén även i fortsättningen iakttagert samma ekonomiska försiktighet och sparsamhet som hitintills präglat dess arbete och under förutsättning att kommittén får bibehålla de besparingar, som kunna uppstå på innevarande års stat, så torde statsbidraget till kommitténs fortsatta verksamhet under budgetåret 1933—1934 kunna begränsas till 20,000 kronor, vilket belopp dock synes vara det minsta som bör ifrågakomma för att verksamheten på ett tillfredsställande sätt skall kunna upprätthållas.

Därvid hava vi utgått ifrån att kostnaderna för det lokala arbetet även i fortsättningen som hittills skall bestridas av medel, som anskaffas på orten, anslag från organisationer m. fl., och att rikskommittén endast i undantagsfall skall bidra till dessa kostnader samt att kommittén liksom hittintills kan räkna med medverkan från många frivilliga krafter, vilka utan ersättning äro villiga göra den personliga insats i detta arbete, som förvisso är det betydelsefullaste. Vi vilja i detta sammanhang påpeka att rikskommitténs medlemmar, liksom medlemmarna i de lokala kommittéerna redan nedlagt ett betydande arbete, för vilket de icke påräknat eller påräkna någon som helst ersättning.

Under hänvisning till vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen ville från avkastningen av rusdrycksmedelsfonden anvisa ett belopp av 20,000:— kronor för upprätthållande av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshandlingen verksamhet under budgetåret 1933—1934.

Stockholm den 19 januari 1933.

Oscar Olsson.

A. J. Bärög.

N. S. Norling.

Oscar Gottfrid Karlsson.

J. Bergman.

C. A. Carlsson.

Robert Johansson-Dahr.

Oscar Ericson.